

Prusowie i Wielki Step

**Ślady tradycji stepowych koczowników
u zachodnich Bałtów**

Recenzent
dr hab. Mirosław J. Hoffmann

Redaktor Wydawnictwa
Katarzyna Ambroziak

Tłumaczenie streszczenia
Ryszard Łupieniak

Projekt okładki i stron tytułowych
Jan Rutka

Ilustracja na okładce
Rys. Agnieszka Dmitruczuk na podstawie: G. Iwanowska, *Grodzisko w Jeglińcu w świetle nowych badań* [w:] *Materiały do archeologii Warmii i Mazur*, t. 1, red. S. Wadył, M. Karczewski, M. Hoffmann, Warszawa–Białystok 2015, s. 32

Opracowanie rycin
Agnieszka Dmitruczuk

Skład i łamanie

PRACOWNIA

Publikacja sfinansowana ze środków Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-589-3

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Witold Świątosławski

Prusowie i Wielki Step

**Ślady tradycji stepowych koczowników
u zachodnich Bałtów**

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2023

Spis rzeczy

Wstęp	7
1. Rola koni w obrzędowości Prusów	14
1.1. Konie w obrzędowości pogrzebowej	14
1.2. Napój alkoholowy z mleka klacz	29
2. Zabytki o stylistyce stepowej	37
2.1. Części rzędów końskich i oporządzenia jeździeckiego	37
2.1.1. Siodła	37
2.1.2. Strzemiona	40
2.1.3. Węździdła	49
2.1.4. Główka pejcza	52
2.2. Broń	54
2.2.1. Metalowe okucia pochew broni jednosiecznej	54
2.2.2. Łuk refleksyjny	59
2.2.3. Groty strzał	62
2.2.4. Hełmy	70
2.3. Elementy pasów	75
2.3.1. Sprzączki	75
2.3.2. Okucie końca pasa	77
2.3.3. Rozdzielacz rzemieni	79
3. Antropomorficzne rzeźby kamienne	82
4. Tatarzy na terenach państwa krzyżackiego w Prusach – zarys dziejów	89
Wnioski	100

Prussians and the Great Steppe. Traces of Steppe Nomad Traditions in the Western Balts (Summary)	109
Bibliografia	122
Źródła	122
Opracowania	124
Netografia	142
Spis rycin	143